

## 1214 - Varuh človekovih pravic

### *Poslanstvo predlagatelja finančnega načrta*

Varuh človekovih pravic RS (Varuh) je ustanovljen z namenom varovanja človekovih pravic in temeljnih svoboščin v razmerju do državnih organov, organov lokalne samouprave in nosilcev javnih pooblastil. Njegova naloga je ugotavljati in preprečevati kršitve človekovih pravic in druge nepravilnosti ter odpravljati njihove posledice. Gre za varstvo na področju pravnega in korektnega ravnanja oblasti v razmerju do posameznika. Varuh je dodatno sredstvo zunaj sodnega varstva pravic posameznikov. S svojim delovanjem krepi pomen pravne države, ustavnosti in zakonitosti ter spoštovanja človekovih pravic. Varuh nima pristojnosti oblastnega odločanja in ne more sprejemati pravno obvezujočih odločitev, ki bi bile sankcionirane s sredstvi pravne prisile. Njegova dejanja in akti niso oblastne narave in z njimi ne izvaja oblasti. Posamičnih aktov ne izdaja v obliki odločbe, sodbe, sklepa ali odredbe, torej v oblikah, ki sicer poudarjajo avtoritativnost v izvajanju oblasti. Njegova naloga je ugotavljati in preprečevati kršitve človekovih pravic in druge nepravilnosti ter odpravljati njihove posledice. Od pomladi leta 2008 opravlja Varuh, po Zakonu o ratifikaciji Opcijskega protokola h Konvenciji proti mučenju in drugim krutim, nečloveškim ali poniževalnim kaznim ali ravnanju (MOPPM) (Ur. list RS - MP 20/2006, Ur. list RS. št. 114/2006), tudi naloge državnega preventivnega mehanizma proti mučenju in drugim krutim, nečloveškim ali poniževalnim kaznim ali ravnanju (DPM). Naloge in pooblastila DPM po tem protokolu izvršuje Varuh z opravljanjem nadzora na krajih odvzema prostosti ter s preverjanjem ravnanja z osebami, ki jim je bila odvzeta prostost. Z Varuhom pri izvrševanju nalog in pooblastil DPM sodelujejo nevladne organizacije, registrirane v Republiki Sloveniji ter organizacije, ki so pridobile status humanitarne organizacije v Republiki Sloveniji, ki se ukvarjajo z varstvom človekovih pravic ali temeljnih svoboščin, zlasti s področja preprečevanja mučenja in drugih krutih, nečloveških ali poniževalnih kazni ali ravnanj. Organizacije, ki sodelujejo z Varuhom pri izvajanju nalog in pooblastil DPM, se izberejo na podlagi javnega razpisa, ki ga izvede Varuh, ki tudi odloči o izbiri organizacije. Osebe iz izbranih organizacij, ki bodo sodelovale pri izvajanju nalog in pooblastil DPM po tem protokolu, podajo predhodno pisno izjavo, da bodo pri opravljanju teh nalog in pooblastil delovale po navodilih Varuha in delovale po predpisih o varovanju tajnosti osebnih in tajnih podatkov, tako kot to velja za funkcionarje Varuha in pri njem zaposlene uslužbenke. Stroške in nagrade osebami, iz na razpisu izbranih organizacij, ki skupaj z Varuhom opravljajo naloge oziroma izvršujejo pooblastila DPM, izplača Varuh iz proračunskih postavk Varuha – podprogram »Izvajanje Opcijskega protokola«, po pravilniku, ki ga je izdal Varuh po predhodnem soglasju ministra, pristojnega za finance. Pravilnik je objavljen v Uradnem listu Republike Slovenije (Pravilnik o povračilu stroškov in o nagradah osebami iz organizacij, ki opravljajo naloge oziroma izvršujejo pooblastila po določbah Opcijskega protokola h Konvenciji proti mučenju in drugim krutim, nečloveškim ali poniževalnim kaznim ali ravnanju, Ur. list RS, št.17/08).

## Obrazložitev predloga proračuna Republike Slovenije za leto 2017

***Delovanje predlagatelja finančnega načrta prispeva k doseganju ciljev naslednjih podprogramov, programov in politik:***

- 01 - POLITIČNI SISTEM
  - 0102 - Varstvo ustavnosti, nadzor pravne države in človekovih pravic
    - 010203 - Odprava in preprečevanje kršitev človekovih pravic
    - 010206 - Izvajanje opcijskega sporazuma

***Proračunski uporabniki znotraj predlagatelja finančnega načrta:***

- 1214 - Varuh človekovih pravic

## Proračunski uporabniki ter njihovi neposredni učinki

### 1214 - Varuh človekovih pravic

#### Oris proračunskega uporabnika

Poslanstvo Varuha je varovanje človekovih pravic in temeljnih svoboščin v razmerju do državnih organov, organov lokalne samouprave in nosilcev javnih pooblastil. S svojim poslovanjem, ki temelji na obravnavanju pobud, prejetih od pobudnikov, odprtih na lastno pobudo, pa tudi na podlagi obravnave širših vprašanj, ki so pomembna za varstvo človekovih pravic in temeljnih svoboščin ter za pravno varnost državljanov v Republiki Sloveniji, ugotavlja in preprečuje kršitve človekovih pravic in druge nepravilnosti ter predlaga in odpravlja njihove posledice. S svojim delovanjem krepi pomen pravne države, ustavnosti in zakonitosti ter spoštovanja človekovih pravic. Po Zakonu o ratifikaciji Opcijskega protokola h Konvenciji proti mučenju in drugim krutim, nečloveškim ali poniževalnim kaznim ali ravnanju od leta 2008, v sodelovanju z nevladnimi organizacijami, opravlja naloge in izvršuje pooblastila DPM. Od leta 2007 poteka pri Varuhu Pilotski projekt »Zagovornik-Glas otroka«. Ker institut Zagovornika otrok še vedno ni institucionaliziran (predvidoma naj bi bil urejen v Družinskem zakoniku, ki pa še ni sprejet), projekt še vedno poteka v okviru Varuha. Projekt Zagovornik - Glas otroka vodi Varuh, v njem pa sodelujejo predstavniki različnih vladnih in nevladnih organizacij.

#### 01 - POLITIČNI SISTEM

##### 0102 - Varstvo ustavnosti, nadzor pravne države in človekovih pravic

##### 010203 - Odprava in preprečevanje kršitev človekovih pravic

#### Opis podprograma

Varuh v okviru programa 'Politični sistem - varstvo ustavnosti, nadzor pravne države in človekovih pravic' izhaja iz namena ustanovitve institucije. ZVarCP v 1. členu določa, da se za varovanje človekovih pravic in temeljnih svoboščin v razmerju do državnih organov, organov lokalne samouprave in nosilcev javnih pooblastil s tem zakonom ustanovi Varuh ter določijo njegove pristojnosti in pooblastila. Njegova naloga je preprečevati in ugotavljati kršitve človekovih pravic in druge nepravilnosti ter odpravljati njihove posledice. Temu načelu sledi vrsta rešitev glede načina dela Varuha. Vsakdo, ki meni, da so mu z aktom ali dejanjem državnega organa, organa lokalne samouprave ali nosilca javnih pooblastil kršene človekove pravice ali temeljne svoboščine, lahko da pobudo za začetek postopka pri Varuhu. Varuh lahko začne postopek tudi na lastno pobudo, lahko obravnava tudi širša vprašanja, ki so pomembna za varstvo človekovih pravic in temeljnih svoboščin ter za pravno varnost državljanov in drugih oseb, ki prebivajo v Republiki Sloveniji. Ob pogojih, ki jih določa zakon, lahko varuh človekovih pravic pri Ustavnem sodišču RS začne postopek za oceno ustavnosti oziroma zakonitosti predpisa ali splošnega akta, izdanega za izvrševanje javnih pooblastil, če meni, da predpis ali splošni akt, izdan za izvrševanje javnih pooblastil, nedopustno posega v človekove pravice ali temeljne svoboščine. Na podlagi 50. člena ZUstS lahko ob pogojih, ki jih določa ta zakon, vloži ustavno pritožbo v zvezi s posamično zadevo, ki jo obravnava. Varuh se pri svojem delu ravna po določilih ustave in mednarodnih pravnih aktov o človekovih pravicah in temeljnih svoboščinah. Pri svojih intervencijah se lahko sklicuje tudi na načela pravičnosti in dobrega upravljanja. Varuh je pri svojem delu neodvisen in samostojen. O svojem delu varuh poroča državnemu zboru z rednimi letnimi ali posebnimi poročili. Sredstva za delo varuha določi državni zbor v državnem proračunu. Državni organi, organi lokalnih skupnosti in nosilci javnih pooblastil morajo Varuhu na njegovo zahtevo zagotoviti vse podatke in informacije iz njihove pristojnosti ne glede na stopnjo zaupnosti in mu omogočiti izvedbo preiskave. Varuh lahko naslovi organom predloge, mnenja, kritike ali priporočila, ki so jih ti dolžni obravnavati in nanje odgovoriti v roku, ki ga določi varuh. Varuh se pri svojem delu ravna po določilih Ustave RS in mednarodnih pravnih aktov o človekovih pravicah in temeljnih svoboščinah. Postopek pri Varuhu je zaupen. O svojih ugotovitvah in ukrepih varuh obvešča javnost in državni zbor. Postopek pri Varuhu je neformalen in za stranke brezplačen. Varuh poroča državnemu zboru z rednimi ali posebnimi poročili o svojem delu, ugotovitvah o stopnji spoštovanja človekovih pravic in temeljnih svoboščin ter o pravni varnosti državljanov v Republiki Sloveniji. Letno poročilo mora predložiti najkasneje do 30. septembra za preteklo leto. Posebna poročila lahko varuh naslovi pristojnemu delovnemu telesu državnega zbora ali neposredno državnemu zboru. Varuh lahko daje državnemu zboru in vladi pobude za spremembe zakonov in drugih pravnih aktov iz njune pristojnosti. Varuh lahko daje državnim organom, zavodom in organizacijam, ki izvajajo javna pooblastila, predloge za izboljšanje njihovega poslovanja in ravnanja s strankami. V zvezi s svojim delom ima varuh pravico vpogleda v podatke in dokumente iz pristojnosti državnih organov. Predpisi o varovanju tajnosti podatkov obvezujejo varuha, njegove namestnike in uslužbence.

V okviru tega podprograma Varuha še naprej izvajamo projekt "Zagovornik - glas otrok", ki je v dosedanjem delu pokazal tako na nujnost čimprejšnje postavitve instituta zagovorništva kot tudi upravičil poslanstvo - zastopanje otroka. Cilji, kot so zakonska ureditev zagovorništva, neodvisni institut in vzpostavitev mreže zagovornikov po celotni Sloveniji, ostajajo še naprej. Žal še vedno ni prišlo do zakonske ureditve zagovorništva in institucionalizacije. Zato bomo do ureditve le tega v izogib prekinitvi zagovorništva, kar bi bilo zlasti v škodo otrok, ki zagovornike potrebujejo, nadaljevali s projektom.

#### 1214-11-0001 - Odprava in preprečevanje kršitev ČP

#### Opis ukrepa

Varuh varuje posameznika v stikih z državnimi organi, organi lokalne samouprave in nosilci javnih pooblastil ter nadzira njihovo delovanje. Gre za varstvo na področju pravičnega in korektnega ravnanja oblasti v razmerju do posameznika. Varuh nima pristojnosti oblastnega odločanja in ne more sprejemati pravno obveznih odločitev, ki bi bile sankcionirane s sredstvi pravne prisile. Njegova dejanja in akti niso oblastne narave in z njimi ne izvaja oblasti. Posamičnih aktov ne izdaja v obliki odločbe, sodbe, sklepa ali odredbe, torej v oblikah, ki sicer poudarjajo avtoritativnost v izvajanju oblasti. Varuh je dodatno sredstvo zunaj sodnega varstva pravic posameznikov. Bil je ustanovljen z namenom varovanja človekovih pravic in temeljnih svoboščin v razmerju do državnih organov, organov lokalne samouprave in nosilcev javnih pooblastil. Predstavlja pomemben element za

vzpostavljanje ravnovesja med posameznimi vejami oblasti. Njegova naloga je ugotavljati in preprečevati kršitve človekovih pravic in druge nepravilnosti ter odpravljati njihove posledice. To počne po eni strani z obravnavo posamezne prijave zatrjevanega kršenja človekove pravice posameznika, po drugi strani pa opravlja naloge promocijske in preventivne narave. Prvo pomeni odpravljanje konkretne kršitve, drugo pa prispeva k preprečevanju bodočih kršitev. Pogosto se oboje prepletata. Odločilnega pomena je, da je Varuh lahko dostopen vsakomur, ki se želi obrniti nanj. Temu načelu sledi vrsta rešitev glede načina dela Varuha.

### Neposredni učinki

#### C4110 - Učinkovito in uspešno reševanje prejetih pobud

Prispeva k rezultatu: C5798 - Mnenja, predlogi in priporočila Varuha človekovih pravic  
Z učinkovito in uspešno obravnavo pobud Varuh skuša na posameznih podpodročjih sistemsko reševati problematiko. Učinki izvajanja poslanstva Varuha se kažejo na eni strani skozi zmanjševanje pripada pobud na posameznem podpodročju, tj. odpravi kršitev, na drugi strani oz. posameznem podpodročju pa skozi povečanje pripada tj. odkrivanju kršitev. Ozaveščanje javnosti in obveščanje o človekovih pravicah izvaja Varuh z izdajo publikacij (letnega poročila - slovenske in angleške izdaje, posebnih poročil, biltenov, zloženk ipd.), izvedbo tiskovnih konferenc, objavami na spletni strani in drugimi aktivnostmi.

#### Kazalniki

ID	KAZALNIK	VIR ME	IZH. LETO	IZH. VREDNOST	LETO	Dos. VREDNOST	Ref. VREDNOST	Cil. VREDNOST
I05925	Odstotek zmanjšanja pobud na posameznem podpodročju	%znižanja	2010	0,00	2011	5,00		
					2012	5,00	5,00	5,00
					2013	5,00	5,00	5,00
					2014	5,00	5,00	5,00
					2015	0,00	5,00	5,00
					2016	0,00		5,00
					2017	0,00		5,00
I05979	Odstotek povečanja pobud na posameznem podpodročju	% povečanje	2010	0,00	2011	5,00		
					2012	5,00	5,00	5,00
					2013	5,00	5,00	5,00
					2014	5,00	5,00	5,00
					2015	0,00	5,00	5,00
					2016	0,00		5,00
					2017	0,00		5,00
I05981	Število izdanih publikacij	Število	2010	4,00	2011	7,00		
					2012	5,00	5,00	5,00
					2013	4,00	3,00	3,00
					2014	5,00	3,00	3,00
					2015	0,00	3,00	3,00
					2016	0,00		3,00
					2017	0,00		3,00

#### C5831 - Vzpostavitev mreže usposobljenih zagovornikov po celotni Sloveniji

Prispeva k rezultatu: C5798 - Mnenja, predlogi in priporočila Varuha človekovih pravic  
Opis cilja

#### Kazalniki

ID	KAZALNIK	VIR ME	IZH. LETO	IZH. VREDNOST	LETO	Dos. VREDNOST	Ref. VREDNOST	Cil. VREDNOST
I05996	Število usposobljenih zagovornikov	Število	2010	75,00	2011	80,00		
					2012	78,00	135,00	135,00
					2013	78,00	110,00	110,00
					2014	88,00	80,00	80,00
					2015	0,00	80,00	80,00
					2016	0,00		80,00
					2017	0,00		80,00

#### Vhodni kazalniki

ID	VHODNI KAZALNIK	ME	LETO	VREDNOST
IK400000	Število zaposlenih pri neposrednem PU	Število	2017	38,00

#### Pravne podlage

ID	NAZIV

ZVarCP	Zakon o varuhu človekovih pravic (ZVarCP)
--------	---

## 1214-11-S001 - Investicije Varuha človekovih pravic

### Opis skupine projektov

Gre za projekt investicijskih nakupov za zagotavljanje optimalnih delovnih pogojev.

### Neposredni učinki

#### C4111 - Zagotavljanje optimalnih delovnih pogojev

Prispeva k rezultatu: C5798 - Mnenja, predlogi in priporočila Varuha človekovih pravic

#### Kazalniki

ID	KAZALNIK	VIR	ME	IZH. LETO	IZH. VREDNOST	LETO	Dos. VREDNOST	Ref. VREDNOST	Cil. VREDNOST
106787	Izvedba predvidenih investicij	%		2010	100,00	2011	50,00		
						2012	90,46	100,00	100,00
						2013	100,00	100,00	100,00
						2014	100,00	100,00	100,00
						2015	0,00	100,00	100,00
						2016	0,00		100,00
						2017	0,00		100,00

## 01 - POLITIČNI SISTEM

### 0102 - Varstvo ustavnosti, nadzor pravne države in človekovih pravic

#### 010206 - Izvajanje opcijskega sporazuma

#### Opis podprograma

Podprogram je namenjen izvajanju Zakona o ratifikaciji Opcijskega protokola h konvenciji proti mučenju in drugim krutim, nečloveškim ali poniževalnim kaznim ali ravnanju. Z ratifikacijo tega protokola se je Slovenija zavezala k vzpostavitvi neodvisnega državnega preventivnega mehanizma (DPM) proti mučenju in drugim krutim, nečloveškim ali poniževalnim kaznim ali ravnanju. Izvajanje Opcijskega protokola oz. nalog DPM, opravlja Varuh od pomladi leta 2008. Kot je določeno z Opcijskim protokolom pristojnosti in naloge Državnega preventivnega mehanizma po opcijskem protokolu, skladno s 17. členom, izvršuje Varuh, v dogovoru z njim pa tudi nevladne organizacije, registrirane v Republiki Sloveniji ter organizacije, ki so pridobile status humanitarne organizacije v Republiki Sloveniji.

DPM s svojim delovanjem, ki temelji na rednih obiskih na krajih odvzema prostosti, predstavlja izvensodno preventivno sredstvo na področju varstva oseb, ki jim je bila odvzeta prostost, pred mučenjem in drugim oblikami okrutnega, nečloveškega ali poniževalnega ravnanja ali kaznovanja. Priporočila DPM, ki temeljijo na ugotovitvah obiska posamezne ustanove, predstavljajo bistven del samega obiska. Za uresničitev priporočil za izboljšanje razmer in ravnanje z osebami, ki jim je bila odvzeta prostost oziroma za preprečitev mučenja in drugih oblik okrutnega, nečloveškega, poniževalnega ravnanja ali kaznovanja, nima posebnih (izvršilnih) sredstev. Njegova največja moč je le v moči argumenta, torej v dobri argumentaciji, utemeljitvi podanih priporočil. Uresničevanje priporočil DPM je sicer zaveza same države pogodbenice opcijskega protokola. Po določbi 22. člena Opcijskega protokola so namreč pristojni organi države pogodbenice dolžni obravnavati priporočila DPM in z njim vzpostaviti dialog o mogočih ukrepih za izvršitev priporočil. Ne izpolnitev kakšnega od danih priporočil zato ne more veljati za neuspeh DPM. Seveda pa je prav, da DPM v dialogu s pristojnimi državnimi organi (ta mora biti stalen) vztraja na izvršitvi danih priporočil in na njih stalno opozarja, dokler se ne izvršijo, pri uresnitvi priporočil lahko nudi tudi potrebno pomoč.

#### 1214-11-0003 - Izvajanje nalog in pooblastil DPM

#### Opis ukrepa

Državni preventivni mehanizem (DPM) predstavlja dopolnitev Konvencije proti mučenju in drugim krutim, nečloveškim ali poniževalnim kaznim ali ravnanju. Ukrep je namenjen izvajanju Zakona o ratifikaciji Opcijskega protokola h konvenciji proti mučenju in drugim krutim, nečloveškim ali poniževalnim kaznim ali ravnanju. Z ratifikacijo tega protokola se je Slovenija zavezala k vzpostavitvi neodvisnega državnega preventivnega mehanizma proti mučenju. Kot je določeno z Opcijskim protokolom pristojnosti in naloge državnega preventivnega mehanizma po opcijskem protokolu, skladno s 17. členom, izvršuje Varuh, v dogovoru z njim pa tudi nevladne organizacije, registrirane v Republiki Sloveniji ter organizacije, ki so pridobile status humanitarne organizacije v Republiki Sloveniji.

#### Neposredni učinki

#### C4223 - Izvajanje rednega nadzora in varstva oseb, na mestih, kjer jim je bila odvzeta prostost

Prispeva k rezultatu: C5798 - Mnenja, predlogi in priporočila Varuha človekovih pravic

DPM v Sloveniji ob vsakem obisku pripravi izčrpano poročilo o svojih ugotovitvah o obiskani ustanovi. To poročilo vsebuje tudi predloge in priporočila za odpravo ugotovljenih nepravilnosti in za izboljšanje stanja, vključno z ukrepi za zmanjšanje možnosti nepravilnega ravnanja v

prihodnje.

### Kazalniki

ID	KAZALNIK	VIR	ME	IZH. LETO	IZH. VREDNOST	LETO	Dos. VREDNOST	Ref. VREDNOST	Cil. VREDNOST
104742	Število opravljenih obiskov	Število		2010	41,00	2011	46,00		
						2012	46,00	45,00	45,00
						2013	48,00	45,00	45,00
						2014	43,00	45,00	45,00
						2015	0,00	45,00	60,00
						2016	0,00		60,00
						2017	0,00		60,00

### Obrazložitev sprememb ciljnih vrednosti na kazalniku 104742 - Število opravljenih obiskov

Povečanje ciljne vrednosti oz. števila obiskov v okviru izvajanja rednega nadzora in varstva oseb na mestih, kjer jim je bila odvzeta prostost, je v oblikovanju samostojne enote za izvajanje nalog državnega preventivnega mehanizma.

### Vhodni kazalniki

ID	VHODNI KAZALNIK	ME	LETO	VREDNOST
IK400000	Število zaposlenih pri neposrednem PU	Število	2017	3,00
IK412A	Število izvajalcev/prejemnikov	Število	2017	3,00
IK412B	Število programov	Število	2017	1,00

### Pravne podlage

ID	NAZIV
	MOPPM Zakon o ratifikaciji Opcijskega protokola h Konvenciji proti mučenju in drugim krutim, nečloveškim ali poniževalnim kaznim ali ravnanju (MOPPM)